

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 สรุปผลได้ ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา

1.1 สภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการใช้แหล่งเรียนรู้ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเภทบุคคล และประเภททรัพยากรธรรมชาติ เมื่อจำแนกตามสถานภาพพบว่า

1.1.1 สภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการใช้แหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเภทบุคคล ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น และประเภททรัพยากรธรรมชาติ

1.1.2 สภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการใช้แหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำ ได้แก่ ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเภทบุคคล และประเภททรัพยากรธรรมชาติ

1.2 สภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2 จำแนกเป็นรายด้านและรายชื่อปรากฏผลดังนี้

1.2.1 ประเภทบุคคลมีการใช้อยู่ในระดับมาก โดยมีการใช้แหล่งเรียนรู้สูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ผู้นำชุมชน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

ผู้ชำนาญการพิเศษ ผู้ทรงคุณวุฒิ ปราชญ์ชาวบ้านหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น พระภิกษุสงฆ์หรือผู้นำศาสนาต่าง ๆ และ ตัวแทนด้านธุรกิจและอุตสาหกรรม รัฐบาลหรือหัวหน้าส่วนราชการ

1) ผู้อำนวยการมีความคิดเห็นว่าสภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา ประเภทบุคคลอยู่ในระดับมาก โดยมีการใช้แหล่งเรียนรู้สูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ผู้นำชุมชน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ชำนาญการพิเศษ ผู้ทรงคุณวุฒิ ปราชญ์ชาวบ้านหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น พระภิกษุสงฆ์หรือผู้นำศาสนาต่าง ๆ และตัวแทนด้านธุรกิจและอุตสาหกรรม รัฐบาลหรือหัวหน้าส่วนราชการ

2) ครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่าสภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา ประเภทบุคคลอยู่ในระดับมาก โดยมีการใช้แหล่งเรียนรู้สูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ผู้นำชุมชน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ชำนาญการพิเศษ ผู้ทรงคุณวุฒิ ปราชญ์ชาวบ้านหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น พระภิกษุสงฆ์หรือผู้นำศาสนาต่าง ๆ และ ตัวแทนด้านธุรกิจและอุตสาหกรรม รัฐบาลหรือหัวหน้าส่วนราชการ

1.2.2 ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นอยู่ในระดับมาก โดย มีการใช้แหล่งเรียนรู้สูงสุด 3 ลำดับแรก คือ สถานที่สำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑ์ สถาบันทางศาสนา สถานที่สำคัญของทางราชการ เช่น โรงพยาบาลชุมชน ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ และเขื่อน ฝ่ายท่อน้ำ สวนสาธารณะ สวนสัตว์ สนามกีฬา สนามบิน

1) ผู้อำนวยการมีความคิดเห็นว่าสภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นอยู่ในระดับมาก โดย มีการใช้แหล่งเรียนรู้สูงสุด 3 ลำดับแรก คือสถานที่สำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑ์ สถาบันทางศาสนา สถานที่สำคัญของทางราชการ เช่น โรงพยาบาลชุมชน ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ และเขื่อน ฝ่ายท่อน้ำ สวนสาธารณะ สวนสัตว์ สนามกีฬา สนามบิน

2) ครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่าสภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา ด้านประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นอยู่ในระดับมาก โดย มีการใช้แหล่งเรียนรู้สูงสุด 3 ลำดับแรก คือ สถานที่สำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑ์ สถาบันทางศาสนา สถานที่สำคัญของทางราชการ เช่น โรงพยาบาลชุมชน ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ และเขื่อน ฝ่ายท่อน้ำ สวนสาธารณะ สวนสัตว์ สนามกีฬา สนามบิน

1.2.3 ประเภททรัพยากรธรรมชาติอยู่ในระดับมาก โดยมีการใช้แหล่งเรียนรู้สูงสุด 3 ลำดับแรก คือ สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ภูเขา ป่าไม้ พืช สิ่งมีชีวิต เช่น สัตว์ป่า สัตว์น้ำ และแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น ห้วย หนอง คลอง บึง น้ำตก แม่น้ำ และทะเล

1) ผู้อำนวยการมีความคิดเห็นว่าสภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา ด้านประเภททรัพยากรธรรมชาติอยู่ในระดับมาก โดยมีการใช้แหล่งเรียนรู้สูงสุด 3 ลำดับแรก คือ สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ภูเขา ป่าไม้ พืช แหล่งน้ำ ธรรมชาติ เช่น ห้วย หนอง คลอง บึง น้ำตก แม่น้ำและทะเล และสิ่งที่อยู่ในดิน เช่น หิน แร่ธาตุต่างๆ

2) ครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่าสภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา ด้านประเภททรัพยากรธรรมชาติอยู่ในระดับมาก โดย มีการใช้แหล่งเรียนรู้สูงสุด 3 ลำดับแรก คือ สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ภูเขา ป่าไม้ พืช สิ่งมีชีวิต เช่น สัตว์ป่า สัตว์น้ำ และแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น ห้วย หนอง คลอง บึง น้ำตก แม่น้ำ และทะเล

1.2.4 ประเภทกิจกรรมทางสังคมอยู่ในระดับมาก โดยมีการใช้แหล่งเรียนรู้สูงสุด 3 ลำดับแรก คือ แหล่งเรียนรู้ที่เป็นขนบธรรมเนียม ประเพณีพื้นบ้าน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ประจำวัน และการละเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน

1) ผู้อำนวยการมีความคิดเห็นว่าสภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา ประเภทกิจกรรมทางสังคมอยู่ในระดับมาก โดย มีการใช้แหล่งเรียนรู้สูงสุด 3 ลำดับแรก คือ แหล่งเรียนรู้ที่เป็นขนบธรรมเนียม ประเพณีพื้นบ้าน ศิลปะพื้นบ้าน ดนตรีพื้นบ้าน และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ประจำวัน

2) ครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่าสภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา ด้านประเภทกิจกรรมทางสังคมอยู่ในระดับมาก โดยมีการใช้แหล่งเรียนรู้สูงสุด 3 ลำดับแรก คือ แหล่งเรียนรู้ที่เป็นขนบธรรมเนียม ประเพณีพื้นบ้าน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ประจำวัน และการละเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน

2. การเปรียบเทียบสภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา

2.1 ผู้อำนวยการและครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อสภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน

2.2 โรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดตั้งแต่ 121 คนขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อสภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2 โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน

3. สภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2 จากแบบสัมภาษณ์ ปรากฏดังนี้

3.1 การใช้แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล เป็นการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี และกลุ่มสาระศิลปะ เช่น การสอนจักสาน การปั้น คนตรีพื้นบ้าน ปัญหาคือ ขาดบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นบางคนมีความรู้แต่ขาดทักษะในการถ่ายทอด ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีภารกิจส่วนตัว ไม่มีเวลามากพอ และขาดงบประมาณสนับสนุน ข้อเสนอแนะ คือ จัดประชุมร่วมระหว่างโรงเรียนกับผู้ที่เป็นภูมิปัญญาในชุมชน และจัดงบประมาณสนับสนุน

3.2 การใช้แหล่งเรียนรู้ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น เป็นการใช้แหล่งเรียนรู้ที่เป็นโบราณสถานและโบราณวัตถุในท้องถิ่น เช่น กู่สันตรัตน์ พระธาตุนาดูน ปัญหาคือ ขาดพาหนะสำหรับรับ-ส่ง นักเรียนในการเดินทางไปยังแหล่งเรียนรู้ ข้อเสนอแนะจัดงบประมาณสนับสนุนในการเดินทางไปยังแหล่งเรียนรู้

3.3 การใช้แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ เป็นการทำให้นักเรียนเข้าใจธรรมชาติ รักธรรมชาติ และหวงแหน ทรัพยากรอนุรักษ์ธรรมชาติ ปัญหาคือ ขาดพาหนะสำหรับรับ-ส่ง นักเรียนในการเดินทางไปยังแหล่งเรียนรู้ ข้อเสนอแนะ จัดงบประมาณสนับสนุนในการเดินทางไปยังแหล่งเรียนรู้

3.4 การใช้แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ทำให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจวัฒนธรรมของท้องถิ่น มีความรักในท้องถิ่นและรักชาติ ปัญหาคือ จะต้องศึกษาตามเวลาที่ท้องถิ่นจัดกิจกรรมนั้น ๆ ซึ่งบางครั้งเวลาไม่ตรงกัน ข้อเสนอแนะ คือ ต้องวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคมไว้ในปฏิทินปฏิบัติงานประจำปี

อภิปรายผล

การศึกษาสภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2 มีข้อค้นพบที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. สภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการใช้แหล่งเรียนรู้ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเภทบุคคล และประเภททรัพยากรธรรมชาติ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ไสว บรรณาลัย (2549 : 98) ศึกษาการ

ใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นของโรงเรียนสุวรรณารามวิทยาคม กรุงเทพมหานคร พบว่า การใช้แหล่งเรียนรู้ประเภทที่มนุษย์สร้างขึ้นมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคลและแหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การเรียนในยุคใหม่ไม่ได้จำกัดอยู่ในห้องเรียนหรือในโรงเรียน การจัดการเรียนรู้จึงต้องปรับเปลี่ยนแนวความคิดเดิม ๆ ที่เน้นครูเป็นศูนย์กลาง เพราะผู้เรียนสามารถที่จะเรียนรู้ได้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่รอบ ๆ ตัว การที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากของจริง ได้ปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้แก่ การมองเห็น การชิม การดมกลิ่น การได้ยินเสียง การได้จับต้องสิ่งที่เป็นรูปธรรม ผู้เรียนได้ออกไปศึกษาหาคำตอบที่ต้องการด้วยตนเองจากแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนเป็นการเรียนรู้ที่มีความสุข เป็นไปตามตามหลักการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ที่เรียกว่า Happy Learning เพราะไม่ซ้ำซาก จำเจ อยู่ในห้องสี่เหลี่ยม เป็นการจัดการเรียนอย่างมีส่วนร่วม คือ ผู้บริหาร ผู้เรียน ผู้สอน ชุมชน ร่วมกัน ตั้งแต่การแสวงหาและคัดสรรแหล่งเรียนรู้ การบูรณาการการเรียนการสอนในแต่ละวิชาจนถึงการประเมินผลงานที่ทุกคนต้องทำร่วมกัน บุคลากรในชุมชนเข้ามามีส่วนรวมในการจัดการศึกษา ทำให้โรงเรียนเป็นโรงเรียนของชุมชนแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง (สุวิทย์ มูลคำ, 2545 : 171-172) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

1.1 แหล่งเรียนรู้ ประเภทบุคคลมีการใช้อยู่ในระดับมาก แหล่งเรียนรู้ที่มีการใช้สูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ผู้นำชุมชน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้อำนวยการพิเศษ ผู้ทรงคุณวุฒิ ปราชญ์ชาวบ้านหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น พระภิกษุสงฆ์หรือผู้นำศาสนาต่าง ๆ และตัวแทนด้านธุรกิจและอุตสาหกรรม รัฐบาลหรือหัวหน้าส่วนราชการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล ประกอบด้วย บุคคลที่มีผลงานได้รับการยกย่อง เป็นที่ยอมรับของสังคมซึ่งถือเป็นตัวอย่างต้นแบบกับบุคคลรุ่นหลังในหลายสาขาอาชีพ ช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสซักถามสิ่งที่สงสัยว่าผลงานที่ได้จัดทำนั้นถูกต้องหรือไม่เพียงใด จากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน สอดคล้องกับแนวความคิดของ สุรินทร์ กิจนิตย์ชีว์ (2536 : 20-22) ว่าในการถ่ายทอดความรู้ในเนื้อหาที่ครูไม่ถนัด โรงเรียนต้องขอความร่วมมือจากชุมชน ให้ช่วยมาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียนและแก่ครู เพื่อให้ครูได้มีความรู้สามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียนต่อไปได้ ซึ่งการที่บุคคลในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทำให้เกิดความภาคภูมิใจที่โรงเรียนให้ความสำคัญ ถูกหลานให้ความเคารพนับถือ ให้เกียรติยกย่อง ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ โรงเรียน พร้อมทั้งจะให้การสนับสนุนโรงเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ไพโรจน์ ขวัญคง และสุครัก แก้วระงับ (2546 : 45) ศึกษาผลการเรียนรู้โดยจัดกิจกรรมการเรียนแบบบูรณาการ จากการใช้แหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น : กรณีศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 4 โรงเรียนทุ่งยางแดงพิทยาคม จังหวัดปัตตานี พบว่า วิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความภาคภูมิใจที่โรงเรียนเห็นคุณค่าของท้องถิ่น

อยากให้สถานศึกษาในท้องถิ่นใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้ให้มากขึ้นและนำผลจากการเรียนรู้สร้างประโยชน์ในท้องถิ่น

1.2 แหล่งเรียนรู้ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นมีการใช้อยู่ในระดับมาก แหล่งเรียนรู้ที่มีการใช้สูงสุด 3 ลำดับแรก คือ สถานที่สำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑ์ สถาบันทางศาสนา สถานที่สำคัญของทางราชการ เช่น โรงพยาบาลชุมชน ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ และสถานที่สาธารณประโยชน์ เช่น เขื่อน ฝ่ายท่อน้ำ สวนสาธารณะ สวนสัตว์ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า แหล่งเรียนรู้ประเภทนี้มีศักยภาพเป็นแหล่งความรู้ด้วยตัวของมันเอง สามารถสื่อความหมายโดยลำพังตัวเอง เช่น สถาปัตยกรรมด้านการก่อสร้าง จิตรกรรมภาพฝาผนัง ปูนูนียวัตถุ ด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุทางด้านศาสนา ช่วยให้การเรียนรู้มีความหมายและเรียนรู้ได้เร็ว ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจสังคม วัฒนธรรม ช่วยให้เกิดความรักความภูมิใจในท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ให้การจัดการเรียนรู้เป็นการจัดที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่หลากหลายสอดคล้องกับความสนใจความแตกต่างระหว่างบุคคล และส่งเสริมให้มีการจัดแหล่งเรียนรู้ตลอด ชีวิตทุกรูปแบบ

1.3 แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติมีการใช้อยู่ในระดับมาก แหล่งเรียนรู้ที่มีการใช้สูงสุด 3 ลำดับแรก คือ สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ภูเขา ป่าไม้ พืช สิ่งมีชีวิต เช่น สัตว์ป่า สัตว์น้ำ และแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น ห้วย หนอง คลอง บึง น้ำตก แม่น้ำ และทะเล ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การศึกษาจากธรรมชาติมีส่วนที่ช่วยให้รู้ประวัติความเป็นมาของ มนุษย์ สัตว์ และสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัว เพื่อเข้าใจสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น สามารถนำทรัพยากรมาใช้อย่างคุ้มค่าและอนุรักษ์ให้ยืนยาวเพื่อมนุษยชาติต่อไปในอนาคต แหล่งความรู้ชนิดนี้ช่วยให้มองเห็นความสำคัญของท้องถิ่นของตนเอง ช่วยให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรเหล่านั้นให้มีประโยชน์สืบไป ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจ สิ่งแวดล้อม เนื่องด้วยปัจจุบันมีการนำธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาใช้ประโยชน์อย่างมากจนเหลือจำนวนน้อยลง มนุษย์เริ่มตระหนักถึงภัยที่จะเกิดขึ้น เพราะขาดธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดี จึงได้มีการศึกษาธรรมชาติ อนุรักษ์สร้างสิ่งทดแทนธรรมชาติ ได้แก่ ป่าปลูก จัดระบบนิเวศวิทยา อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการสอนพฤกษศาสตร์ อนุรักษ์และขยายพันธุ์สัตว์ พันธุ์พืชนานาชนิด

1.4 แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคมมีการใช้อยู่ในระดับมาก แหล่งเรียนรู้ที่มีการใช้สูงสุด 3 ลำดับแรก คือ แหล่งเรียนรู้ที่เป็นขนบธรรมเนียม ประเพณีพื้นบ้าน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ประจำวัน และการละเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การเรียนรู้จากกิจกรรมทางสังคม ช่วยให้เกิดความรักความภูมิใจในท้องถิ่น ช่วยทำให้มีความรู้ความเข้าใจ

ศิลปวัฒนธรรมและตระหนักในคุณค่าของความรู้ต่างๆ ที่ได้คิดค้นและสั่งสมมาจากอดีต ตลอดจนมีความรักชื่นชมและหวงแหนในคุณค่าของศิลปะ วัฒนธรรมไทยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันและสืบสานให้ยั่งยืนตลอดจนเชื่อมโยงให้สู่สากล

2. เปรียบเทียบสภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ ตามสถานภาพ พบว่า ผู้อำนวยการและครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อสภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2 โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารมีความคิดเห็นว่าการใช้แหล่งเรียนรู้มากกว่าครูผู้สอน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิริยุพา ศกุนตะเสถียร (2545 : 97) ศึกษาการบริหารการใช้แหล่งการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดนครปฐม พบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนและหัวหน้าหมวดวิชา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารการใช้แหล่งการเรียนรู้ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บทบาทของผู้บริหาร โรงเรียน มีหน้าที่สำคัญในการดำเนินการพัฒนาสถานศึกษาให้มีความก้าวหน้า เป็นผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงาน เป็นผู้ประสานงานในองค์กร เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพ เป็นผู้นำเทคนิคต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานแก่ผู้ได้บังคับบัญชาและเป็นผู้สั่งควบคุมงาน กำกับ ดูแล การปฏิบัติงานให้สำเร็จผลตามความมุ่งหมาย อีกทั้งบริหารจัดการอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาทั้งระบบ ส่วนครูผู้สอนเป็นผู้ที่นำแนวทางที่ผู้อำนวยการสั่งการมาปฏิบัติ ทำให้ผู้อำนวยการและครูผู้สอนมีความคิดเห็นแตกต่างกัน

3. เปรียบเทียบสภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ ตามขนาด โรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขนาดตั้งแต่ 121 คนขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อสภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2 โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนขนาดเล็ก มีความคิดเห็นว่าการใช้แหล่งเรียนรู้มากกว่าโรงเรียนขนาดตั้งแต่ 121 คนขึ้นไป สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิริยุพา ศกุนตะเสถียร (2545 : 97) ศึกษาการบริหารการใช้แหล่งการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดนครปฐม พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีการบริหารการใช้แหล่งการเรียนรู้แตกต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่อัตรากำลังไม่เพียงพอ ทำให้ครูไม่ครบชั้นครูต้องสอนทุกกลุ่มสาระ ทำให้ขาดความรู้ความชำนาญในบางกลุ่มสาระ จึงต้องใช้แหล่งเรียนรู้ช่วยในการจัดการเรียนรู้ เช่น การเรียนทางไกลจาก โรงเรียน ไกลกังวล ส่วน โรงเรียนขนาดตั้งแต่

121 คนขึ้นไป จะเป็นโรงเรียนที่มีบุคลากรครบทุกกลุ่มสาระและทุกชั้นเรียน ทำให้มีการใช้แหล่งเรียนรู้น้อยกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ควรพิจารณาหาแนวทางการใช้แหล่งเรียนรู้ โดยเฉพาะแหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติที่มีการใช้ต่ำกว่าแหล่งเรียนรู้อื่น ได้แก่ การศึกษาสิ่งที่อยู่ในดิน เช่น หิน แร่ธาตุต่างๆ และแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น ห้วย หนอง คลอง บึง น้ำตก แม่น้ำ และทะเล โดยการสำรวจ เลือกรสรและบูรณาการแหล่งเรียนรู้เข้าสู่ระบบการเรียนการสอน

1.2 จากการวิจัยพบว่า การใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้ในระดับมาก แต่ยังมีปัญหาในด้านงบประมาณที่จะไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความช่วยเหลือ โดยการจัดงบประมาณสนับสนุนให้เพียงพอ

1.3 ผู้ปกครองนักเรียนควรให้ความร่วมมือในการให้นักเรียนได้ไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

2.1 ควรทำการวิจัยเพื่อศึกษาการยอมรับและการใช้แหล่งเรียนรู้ ในการจัดการเรียนการสอนของผู้ปกครองนักเรียน ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

2.2 ควรทำการวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำแหล่งเรียนรู้มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2